

Viestintä ja kehitys -säätiön toimintakertomus 2023

1. Vuoden 2023 yhteenveto

Viestintä ja kehitys -säätiö Vikes on journalistien ja media-alan säätiö, jonka perustehtävä on edistää sananvapautta sekä median moniarvoisuutta demokratian ja yhteiskunnallisen kehityksen perustana. Vikes on ainoa sananvapauteen ja viestintään erikoistunut suomalainen kehitysyhteistyön tekijä. Suomessa Vikes tavoittaa media-alan ammattilaiset ja suuren yleisön globaalikasvatuksen ja viestinnän kautta.

Säätiö perustettiin loppuvuodesta 2004 ja merkittiin patentti- ja rekisterihallituksen säätiörekisteriin 18.3.2005. Vikesin taustalla on 27 suomalaista journalistijärjestöä ja muuta viestintäalan yhteisöä.

Vuosi 2023 oli Vikesin toinen vuosi suurimman rahoittajansa, ulkoministeriön ohjelmakujärjestönä. Ohjelmarahoituksella toimiessa työn laadun ja tuloksellisuuden seuranta on entistä enemmän Vikesin vastuulla. Vikesissä tehtiin vuoden aikana paljon työtä organisaation kehittämiseksi. Työtä tuki myös ulkoministeriön teettämä, KPMG:n toteuttama hallinnon tarkastus, josta saatiin hyviä suosituksia. Ohjelmallisuus alkaa myös näkyä tavassa tehdä työtä. Uutta suunnitellussa pystytään hakemaan synergiaa eri toimintojen välille sekä Suomessa että kumppanimaissa, mikä lisää työn tulosten kestävyyttä. Vuonna 2023 toimimme Itä-Afrikassa (Tansania, Kenia, Uganda), Keski-Amerikassa, Somaliassa, Myanmarissa, Nepalissa ja Suomessa.

Julkisen rahoituksen käytön ehtona on 7,5-10% omarahoitus toiminnalle. Omarahoitus tulee kerätä yksityisistä lähteistä. Vikesille myönnettyjen julkisten määrärahojen kasvettua varsin nopeasti ei pitkäkestoista omarahoitusta ole saatu kasvatettua samassa tahdissa. Kesken vuoden tulikin tarpeen leikata toimintabudjettia noin 15%. Toiminta saatiin sopeutettua ilman huomattavia vaikutuksia tuloksellisuuteen. Pidempiaikaisten ratkaisujen löytäminen omarahoitukselle on Vikesin kasvupotentiaalin kannalta suurimpia avainkysymyksiä.

Varsinaisen toiminnan tuotot olivat 1 014 477,99 euroa, varsinaisen toiminnan kulut olivat 1 091 737,70 euroa ja varainhankinta 87 361,29 euroa. Tulos oli 10 101,58 euroa.

2. Kehitysyhteistyö

2.1. Kohti sananvapautta ja tiedonsaantia vapaan ja moniarvoisen median kanssa – Vikesin kehitysyhteistyöohjelma 2022–2025

Ulkoministeriön rahoittama kehitysyhteistyöohjelma toimii vuoden 2024 loppuun asti hybridirahoituksella. Kolme vuonna 2021 käynnistynyttä nelivuotista kehitysyhteistyöhanketta rahoitetaan edelleen hankerahoituksella ja niihin sovelletaan hanketuen ehtoja. Varsinaisella ohjelmatuella rahoitettiin kolme uutta toimintokokonaisuutta: Somalian maaohjelma, Myanmarin ohjelma ja Suomessa toteutettava globaalikasvatusohjelma.

2.2. Naiset mediassa – Kohti tasa-arvoista mediaa ja naistoimittajien asemaa Nepalissa ja Tansaniassa

Sukupuolten välistä tasa-arvoa toimituksissa ja mediasisällöissä edistävä Naiset mediassa -hanke jatkuu Tansaniassa ja Nepalissa, tosin vuonna 2023 volyymiltaan leikattuna.

Molemmissa kumppanimaissa järjestettiin koulutuksia ja mentorointia naistoimittajille journalistisissa taidoissa. Nepalissa tuettiin naistoimittajia tuottamaan tutkivampia juttuja ja ohjelmia. Tansaniassa naistoimittajille järjestettiin myös johtajakoulutusta ja pyrittiin vahvistamaan naisten asemaa mediatalojen päällikköportaissa. Sansibarin valtionmediassa tuettiin toimitukseen nimetyn uuden tasa-arvovastaavan työtä.

Lisäksi molemmissa maissa toimitusten päälliköitä koulutettiin ottamaan tasa-arvokysymykset paremmin huomioon päivittäisessä toimitustyössä.

Tansaniassa myös monitoroitiin paikallisten päivälehtien mediasisältöjen sukupuolisensitiivisyyttä sekä tuettiin sosiaalisen median kanavilla laajasti seurattua #womeninmedia-kampanjan tuotantoa.

Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat Tansanian medianeuvosto, Tansanian naistoimittajien yhdistys, Media Institute of Southern Africa -verkoston Tansanian maajärjestö sekä Tutkivan journalismin keskus Nepalissa. Näillä järjestöillä on laajat verkostot ja pitkäaikainen kokemus mediakehityksen ja sananvapauden edistäjinä. Hankkeessa tuetaan myös kumppanijärjestöjen tekemää vaikuttamistyötä ja kumppaneiden välistä vertaisoppimista.

Hankkeen toimintakulut vuonna 2023 olivat 141 008,72 euroa.

2.3. Maaseutuyhteisöjen voimauttaminen median avulla Tansaniassa, Keniassa ja Ugandassa

Tansaniassa, Ugandassa ja Keniassa valtaosa väestöstä elää maaseudulla, monet ilman kunnollisia peruspalveluja. Maaseudun asukkaita ja heidän näkemyksiään ei silti juuri huomioida näiden maiden valtamediassa. Hankkeen tavoitteena on, että maaseudun asukkaat saavat paremmin äänensä kuuluviin paikallisessa mediassa ja samalla myös heidän tiedonsaantinsa lisääntyä.

Hankkeessa hyödynnetään Vikesin monivuotista kokemusta Tansaniassa, jossa uuden verkkoportaalien avulla julkaistaan yhteisöradioiden tuottamia uutisia, podcasteja ja suoria radiolähetyksiä eri puolilta maata. Hankkeessa koulutetaan yhteisöradioiden toimittajia verkkoportaalien käytössä ja tuetaan verkkokanavan markkinointia ja kestävyyttä. Vuonna 2023 Tansanian yhteisöradioportaalissa oli mukana 40 maaseudun radiokanavaa.

Vuonna 2022 myös Ugandaan rakennettiin yhteisöradioportaali ja järjestettiin ensimmäiset käyttökoulutukset radiokanavien toimittajille. Ugandassa radioportaalissa oli vuonna 2023 mukana 20 maaseuturadiota eri puolilla maata.

Uusien verkkoportaalien avulla yhteisöradiot voivat tavoittaa valtakunnallisen ja myös globaalin yleisön, mikä parantaa niiden mahdollisuuksia hankkia toiminnalleen tuloja oman kuuluvuusalueen ulkopuolelta.

Keniassa koulutettiin nuoria maaseututoimittajia tuottamaan laadukkaampia ohjelmia maaseudulta. Radio-ohjelmia esitettiin kenialaisen kumppanijärjestön verkkoradiokanavalla ja jaettiin sosiaalisen median kanavilla.

Hankkeella tuettiin myös Mtwaran alueella Tansaniassa toimivan Jamii FM:n radio-ohjelmia naisten, tyttöjen ja vammaisten oikeuksista ja asemasta, paikallisen maakaasuntuotannon vaikutuksista ihmisten elämään sekä maaseudun asukkaiden keinoista sopeutua ilmastonmuutokseen.

Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat Tansanian yhteisöradioliitto, Ugandan yhteisöradioliitto, kenialainen mediajärjestö Development Through Media sekä tansanialainen Mtukwao Community Media. Hanke tukee myös kumppanijärjestöjen ja paikallisten kouluttajien verkostoitumista.

Hankkeen toimintakulut vuonna 2023 olivat 123 389,17euroa.

2.4. Itsenäisen median tukihanke Keski-Amerikassa

Keski-Amerikan maiden demokratiakehityksen taantuminen – erityisesti pääkohdemaissamme Nicaraguassa ja El Salvadorissa - syveni entisestään ja autoritaaristen hallitukset jatkoivat kansalaisten perustuslaillisten oikeuksien kaventamista. Erityisenä hyökkäysten kohteena ovat maiden itsenäisen media, yksittäiset journalistit sekä kansalaisjärjestöt ja -toimijat.

Vikes jatkoi omalla panoksellaan maiden itsenäisen, poliittisista ja taloudellisista kytköksistä riippumattoman vapaan median ja kansalaisyhteiskunnan toimintakyvyn turvaamista tavoitteena turvata kansalaisten tiedonsaanti.

Vuonna 2023 alusta kaikki kumppanimme toimivat jo maanpakolaisuudesta käsin. Viimeisenä kumppaneista elsalvadorilainen digimedia El Faro joutui siirtämään hallintonsa Costa Ricaan maaliskuussa 2023.

Syksyllä 2023 tehty budjetin käyttötarkoituksen muutos johtui juuri kumppanien muuttuneesta toiminnallisesta tilanteesta ja tarpeesta tehdä toimintaansa strategisia muutoksia. Suurin muutos johtui ensisijaisesti Vikesin vajaan varainhankinnan aiheuttamista budjettimuutoksista. Kolmen pitkäikäisen kumppanin budjettia jouduttiin joidenkin toimintojen osalta leikkaamaan ja Nicaraguan itsenäisten journalistien saama tuki keskitettiin naisverkosto La Salan toiminnan jatkokehittämiseen räätälöidyillä koulutuksilla.

Muutoksista huolimatta hanke eteni eri komponenttien osalta pääsääntöisesti suunnitellusti. Kumppaneiden organisatorisen osaamisen ja taloudellisen kestävyuden vahvistamisen lisäksi Vikesin tuella tarjottiin 2023 erityisesti koulutusta ja verkostoitumismahdollisuuksia. Hankkeen tutkivan journalismin toimintoja suoritettiin pääkohdemaiden lisäksi myös Hondurasissa ja Guatemalassa.

Siksi hankkeelle onkin tärkeää tukea kumppani El Faron vuosittain järjestämää Keski-Amerikan journalismifoorumi ForoCAPIa, joka tarjoaa näitä mahdollisuuksia. Vuonna 2023 Foorumi järjestettiin Guatemalan Antiguassa toistamiseen ennätysyleisön turvin; osallistujia oli 240 (53 % N/47% M). Vikesin tuella tapahtumaan osallistui 14 (50% N / 50% M) nicaragualaista kumppanijärjestöjen journalistia Nicaraguasta, Costa Ricasta ja Guatemalasta. Tapahtuma toimi myös Vikesin kumppanitapaamisena.

Koska toimintaympäristö on muuttunut yhä epäedullisemmaksi ja vaarallisemmaksi vapaan median ja kansalaisjärjestöjen toiminnalle, on hankkeen riskianalyyssia päivitetty. Siksi kumppanijournalistien ja mediatalojen turvallisuuden ja perustoimintojen takaaminen on hankkeessa edelleen keskeisellä sijalla. Kaikilla kumppaneilla on maiden sisällä toimintoja ja henkilökuntaa, jonka turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota noudattamalla turvallisuusprotokollia. Myös evakuointiin maan rajojen ulkopuolelle on varauduttava.

Hankkeen toteuttamiseksi Vikes jatkoi yhteistyötä digimedioiden El Faron ja Onda Localin, ympäristöjärjestö ACCHn (Asociación Centroamericana Centro Humboldt, ennen Centro Humboldt Nicaragua) sekä nicaragualaisten naisjournalistien johtamien medioiden verkoston La Salan kanssa.

Hankkeen toimintakulut vuonna 2023 olivat 101 767,56 euroa.

2.5. Myanmarin ohjelma – Yangon Film School

Yangon Film School on jo 18 vuoden ajan tarjonnut myanmarilaisille nuorille kansainväliset laatuksiteerit täyttävää elokuvakoulutusta. Myanmarin vaikeasta poliittisesta tilanteesta huolimatta filmikoulu pystyi toimimaan täydellä teholla. Vikesin tuki Yangon Film Schoolille kohdistuu koulun perustoiminnoille: elokuvaopiskelijoiden peruskoulutukselle, Train-to-teach – opettajankoulutusohjelmalle sekä kiertävän elokuvakerhon toiminnalle.

Koulun johtajuus siirrettiin vuoden 2023 aikana paikallisiin käsiin, kun pitkäaikainen eurooppalainen maajohtaja luopui tehtävästään ja koulun johtajaksi valittiin myanmarilainen Soe Arkar Htun. Myös mm. editointikoulutusta ollaan siirtämässä paikallisiin käsiin. Nämä ovat hyviä esimerkkejä opettajankoulutusohjelman vaikutuksista toiminnan kestävyteen.

Yhteistyökumppanina toimii Yangon Film School.

Ohjelman toimintakulut vuonna 2023 olivat 46 310,78 euroa.

2.6. Somalian maaohjelma ja EU-hankeyhteistyö

Vuonna 2023 Somaliassa aloitettiin uuden maaohjelman toteuttaminen ulkoministeriön rahoituksella ja jatkettiin pitkäaikaista yhteistyötä Somalian journalistiliiton kanssa EU-rahoituksella.

Maaohjelman keskeinen tavoite on edistää Somalian toipumista pitkään jatkuneesta konfliktista tukemalla rauhanjournalismia eri muodoissa. Kaikessa toiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota naisten, nuorten ja vähemmistöryhmien osallistumiseen.

Tammikuussa 2023 järjestettiin Mogadishussa uuden ohjelman aloitustapahtumana pyöreän pöydän keskustelu siitä, miten journalismin avulla voidaan luoda rauhaa ja torjua mis- ja disinformaatiota Somaliassa. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä Suomen Nairobien suurlähetystön kanssa ja siihen osallistui somalialaisia viranomaisia, kansalaisjärjestöedustajia, somalialaisia toimittajia sekä diasporatoimittajia, kaksi asiantuntijaa Suomesta sekä kaksi Vikesin edustajaa.

Rauhanlähettälästoiminta yhdistää kouluissa tehtävän rauhantyön ja median roolin rauhan edistäjänä. Vuoden aikana järjestettiin kahdessa koulussa rauhanlähettäläskoulutukset koululaisille ja heidän opettajillensa. Näistä tehtiin minidokumentit, joilla katsojia on ollut SNTV:n Facebookin kanavalla 150 000. SNTV:n tv kanavalla katsojia oli 400 000.

Rauhanjournalismikoulutukset toimittajille – Vuonna 2023 järjestettiin kaksi koulutusta, joissa aiheena oli se, miten tunnistetaan disinformaatio, misinformaatio ja vihapuhe. Yhteensä koulutimme noin 50 toimittajaa.

Median tasa-arvoa lähdettiin edistämään uudella menetelmällä. Suomalaiset Miessakit ry:n työpajamenettelyä miestoimittajille pilotoitiin ensimmäistä kertaa Somaliassa syksyllä 2023. Työpajan tavoitteena on saada miesjohtajat tunnistamaan oma roolinsa naisiin kohdistuvan häirinnän vastaisessa työssä ja saada heidät toimimaan naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäjinä työyhteisöissään. Työpaja-pilottikoulutukseen osallistui kahdeksan miesjohtajaa, kuusi heistä oli eri mediataloista ja kaksi

heistä oli klaanijohtajaa. Kahdessa osassa järjestetty työpaja sai erinomaista palautetta osallistujilta ja sen vaikutuksia työpaikkojen tasa-arvon lisääntymiseen tullaan selvittämään vuoden 2024 aikana.

Vuoden aikana järjestettiin kolme isoa rauhaa eri näkökulmista käsittelevää tv-debattia, jotka kuvattiin yleisön edessä. Keskusteluohjelmiin osallistui poliitikkoja, naisia, nuoria ja vammaisia. Joulukuussa järjestetty debatti toteutettiin yhteistyössä Kirkon ulkomaanavun kanssa. Joulukuisella debatilla oli katsojia oli noin 800 000 tv-katsojaa, Facebookissa noin puoli miljoonaa, muilla hieman vähemmän. Vuoden aikana koulutimme myös kaksi toimittajaa tv-debattien järjestämiseen.

Yhteistyössä SNTV:n kanssa toteutettiin lasten ja nuorten Faca Cusub -tv-ohjelman, jossa koulutettiin lapsia ja nuoria käsikirjoittamaan, juontamaan ja toteuttamaan ohjelmia itse. Tämän tuottamiseen Vikes sai Nenäpäivä-säätiöltä avustusta, viimeistä kertaa, säätiön muutettua toimintatapaansa.

Edellämainittujen maaohjelman toimintojen toteuttamisen tai koordinoinnin pääkumppanina on Cafis Organisation.

EU-hanketuella jatkettiin pitkäaikaista yhteistyötä Somalian journalistiliiton, Federation of Somali Journalists (Fesoj) kanssa. Hankkeessa koulutettiin uransa juuri aloittaneita toimittajia journalismin perusteista kuudessa eri Somalian osavaltiossa. Lisäksi Mogadishussa ja Garowessa järjestettiin journalisteille ilmastonmuutosaiheinen koulutus. Myös työtä journalistien järjestäytymisen edistämiseksi tehtiin paikallistasolla ja vahvistettiin kumppanijärjestö Fesojin kapasiteettia toimia ammattiosastojen liittona.

Somalian maaohjelman toimintakulut vuonna 2023 olivat 48 773,20 euroa. EU-hankkeelle ei syntynyt suoria toimintakuluja, vain palkkakuluja ja seurantamatkakuluja. EU-hankkeen kuluissa on vain Suomessa syntyneet kulut, kumppanijärjestö Fesojin kulut raportoidaan suoraan hankkeen päätoteuttajalle Free Press Unlimitedille.

3. Globaalikasvatusohjelma

Vikesin globaalikasvatuksen pääasiallisia kohderyhmiä ovat toimittajat ja alan opiskelijat. Keskeisiä tavoitteita on kolme: lisätä kohderyhmien ymmärrystä niin (1) kestävän kehityksen, (2) sanan- ja lehdistönvapauden kuin (3) median moninaisuuden ja moniäänisyyden osalta sekä auttaa tiedostamaan omat mahdollisuudet asioiden edistämiseen. Vuoden 2023 aikana tavoitimme molempia kohderyhmiä ja edistimme kaikkia kolmea tavoitetta.

Kestävän kehityksen tematiikkaa edistimme aloittamalla vuoden alussa kolmivuotisen yhteistyön Tampereen yliopiston informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnan journalistiikan opintosuunnan kanssa. Luomme ja juurrutamme kestävän journalismin opintokokonaisuutta Suomeen. Kestävällä journalismilla viitataan journalismiin, joka sekä sisällöllään että rakenteillaan ja toimintatavoillaan edistää kestävyyttä. Suunnannäyttäjänä toimii ruotsalaisen Linné-yliopiston Fojo-mediainstituutti ja sen koordinoima Sustainable journalism -verkosto. Sekä Vikes että journalistiikan oppiaine liittyivät jäseniksi verkostoon.

Ensimmäisenä yhteistyövuonna suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä journalistiikan maisteriopintojen Moreeni Lab -kurssi englanniksi. Kurssi oli suosittu ja sai hyvät arviot opiskelijoilta.

Globaaleja sananvapaus- ja lehdistönvapauskysymyksiä tuotiin suomalaisten toimittajien tietoisuuteen kevään aikana järjestetyissä viisiosaisessa luento- ja keskustelutilaisuuksien sarjassa, joka toteutettiin yhdessä Suomen Journalistiliiton kanssa. Sarja huipentui lehdistönvapauden päivänä toukokuun alussa järjestettyyn tilaisuuteen.

Moninaisen median edistämiseen tähtäävää tavoitetta kohti lähdettiin loppuvuodesta aloitetun, vuoden 2024 valmistuneen selvityksen pohjalta, johon saatiin erillisrahoitus Suomen Akatemian hankkeen rahoituksen saaneelta DECA-konsortiolta, jossa Vikeskin on yhteistyökumppanina. Selvityksen valmistelua varten koottiin ohjausryhmä Suomen johtavista moniäänisen median tutkijoista. Varsinainen työ median moniäänisyyden edistämiseksi alkaa vuonna 2024.

Globaalikasvatusohjelman kokonaiskulut vuonna 2022 olivat 45 073,08 euroa.

4. Viestintä

Vikesin viestinnällä kerrotaan sekä Vikesin ohjelmatyöstä että laajemmin lehdistönvapauden merkityksestä demokratialle.

Pääasiallinen kohderyhmä ovat journalistit, media-alan ammattilaiset ja alan opiskelijat, ja heidän kauttaan suomalaiset laajemminkin. Vikes teki viestintää omilla kanavillaan, mutta myös taustayhteisöjen, etenkin Suomen Journalistiliiton viestinnän kanssa. Tavoite on, että journalistit ja viestinnän toimijat tuntevat Vikesin työtä, teemoja ja tuloksia ja kokevat, että Vikes on heidän kanavansa tukea kollegoita muualla maailmassa.

Verkkoviestintä ja sosiaalinen media olivat Vikesin pääasialliset viestintäkanavat. Vuoden lopussa säätiöllä oli Facebookissa 3179 (vuotta aiemmin 3110), Twitterissä 1518 (vuotta aiemmin 1516) seuraajaa ja Instagramissa 693 (vuotta aiemmin 627) seuraajaa.

Viestinnässä käytettiin omia kanavia (verkkosivut, sosiaalinen media ja uutiskirje) sekä mediaviestintää. Vikesin verkkosivuilla oli 29 183, missä oli 4,3 % lasku edelliseen vuoteen. Vuoden suosituin uutinen oli ”Viisi kärkiehdokasta kisaa kehitysjournalismin palkinnosta”.

Vuoden 2023 alussa jaettiin kolmatta kertaa Kehitysjournalismin palkinto, jonka teemana oli tänä vuonna naiset, tytöt ja sukupuolten välinen tasa-arvo.

Palkinnon tavoitteena on nostaa suomalaisen kehitysjournalismin ja -viestinnän arvostusta ja näkyvyyttä sekä herättää keskustelua laadukkaasta, globaaleja asioita käsittelevästä journalismista. Palkinto on perustettu yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin, Helsingin Sanomain Säätiön ja Journalistiliiton kanssa.

Palkinnon voitti Suomen Kuvalehden Afgaaninaisen katse- blogia tuottava Learning Together- verkosto. Kunnianmaininnat saivat Yle Kioskin TikTokissa esittämä Afganistan-sarja, josta palkittiin Zahra Karimy, Marleena Lammikko, Roosa Kuosmanen ja Juuso Koivisto sekä Ylen Ulkolinjan Kenian sateenkaaren alla -dokumentin tekijät Hanna Nordenswan ja Liselott Lindström.

Syksyllä 2023 markkinoitiin seuraava palkintoa, ja otettiin esityksiä vastaan. Teemana tällä kertaa oli positiivinen kehitys. Vuoden 2023 myönnettiin myös ensimmäistä kertaa matka-avustus suomalaisille journalisteille, jotka matka-avustuksen turvin tekivät juttuja Tansaniasta.

Strateginen yhteistyö ulkoministeriön kehitysviestinnän ei toteutunut suunnitellusti vuonna 2023 ulkoministeriön omista organisaatiomuutoksista johtuen.

Viestinnän toimintakulut olivat 8104,76 euroa.

5. Laadun varmistaminen ja oppiminen

Maaliskuussa 2023 Vikes rekrytoi uuden laatu- ja oppimisasiantuntijan, mikä mahdollisti vahvemman paneutumisen laatu- ja oppimisjärjestelmän kehittämiseen.

Kevätkaudella 2023 järjestettiin Vikesin ja kaikkien kumppanien yhteinen koulutuskokonaisuus seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön ehkäisystä. Webinaarimuotoiset koulutukset järjestettiin Vikesin ja kumppanien johtajille ja henkilöstön edustajille erikseen. Koulutuskokonaisuuden tavoitteena oli luoda yhteinen ymmärrys siitä, mitä seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö on, sekä varmistaa, että kaikilla kumppaneilla on tarvittava osaaminen seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön estämiseen omilla organisaatioissaan.

Ensimmäisen ohjelmatukivuoden vuosiraportoinnin aikana nousseita kehittämistarpeita alettiin edistämään syyskuudella 2023. Tuloskehikon ja narratiiviraportoinnin linkitystä selkiytettiin tiimin yhteisissä työpajoissa ja keskusteluissa. Ohjelman tuloskehikkoa päivitettiin selkiyttämällä indikaattorien määritelmiä; selkiyttämällä, yhdistämällä ja karsimalla päällekkäisiä indikaattoreita; ja vahvistamalla ohjelmaindikaattoreiden yhteensopivuutta eri hankkeiden kanssa. Tuloskehikon päivittämisessä pyrittiin välttämään suuria muutoksia, jotta koko ohjelmatukikauden tulosseuranta olisi mahdollisimman ongelmaton. Lisäksi kumppanien vuosiraportoinnin tueksi luotiin raportointi- ja palautekyselymallit.

Syyskuudella 2023 käynnistettiin myös kumppanien kapasiteetinarviointiprosessit, joiden tavoitteena on tukea kumppaneita tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämistarpeensa fasilitoidun itsearviointin avulla. Arviointiprosessit jatkuvat vuonna 2024. Arvioinnin jälkeen kumppaneille laaditaan organisaatiokohtaiset kehittämissuunnitelmat, joiden toteuttamiseen voidaan osoittaa lisärahoitusta ohjelmabudjetista.

Vuonna 2023 luotiin myös uusi pohja kumppanien talousraportoinnille.

Laadunvarmistamisen ja oppimisen toimintakulut olivat 3738 euroa.

6. Strategia ja vaikuttamistyö

Vikesin edellinen strategiapäivitys on tehty 2017. Strategiauudistus aloitettiin 2022 ja on sen jälkeen edennyt hitaasti; sitä jatkettiin vuonna 2023 ja viedään loppuun vuoden 2024 alkupuoliskolla. Vaikuttamistyölle on luotu kevyt suunnitelma vuonna 2020, mutta yksityiskohtaisempi ja tavoitteellisempi suunnitelma luodaan uuden strategian pohjalta vuoden 2024 aikana. Strategiassa sekä vaikuttamistyössä painotetaan aiempaa vahvemmin verkostomaista työtettä, jonka avulla saadaan käytettävissä olevat resurssit tehokkaaseen käyttöön Suomessa, Euroopassa ja kumppanimaissa.

Kehityspoliittiselle vaikuttamistyölle luotiin vahva pohja vuoden 2023 aikana, kun Vikes hakeutui ja valittiin vuoden ulkomaankauppa- ja kehitysministerin toimesta vuoden 2024 alusta alkaen asiantuntijajäseneksi Kehityspoliittiseen toimikuntaan. Kehityspoliittinen toimikunta (KPT) on parlamentaarisesti ja yhteiskunnallisesti edustava neuvoa-antava elin. Se seuraa systemaattisesti ja

laaja-alaisesti kehityspolitiikkaa osana kestäväen kehityksen toimeenpanoa. Toimikunnan erityisenä tavoitteena on vahvistaa kehityspolitiikan vaikuttavuutta ja vuoropuhelua Suomessa.

Vuoden 2023 aikana Vikes osallistui kehitysyhteistyön vaikuttamistoimintaan kehitysjärjestöjen kattojärjestön Fingon vaikuttamistyön kautta. Vikes oli mukana Fingon koordinoimassa Toimi koska voit – kampanjassa ja osallistui aktiivisesti uuden hallitusohjelmaan kirjatun, potentiaalisesti myös toimintaa Vikesin toimintamaissa rajoittavan ns. ehdollistamisasetuksen vastaiseen vaikuttamistyöhön.

Vuoden aikana Vikes esitteli toimintaansa taustayhteisölleen osallistumalla hallituksen tai johtokunnan kokouksiin. Erityisen tiivistä yhteistyö oli suurimman taustayhteisön, Journalistiliiton kanssa. Suomen Unesco-toimikunta ja Toimittajat ilman rajoja Suomi osallistuivat hiljaisina kumppaneina lehdistönvapauspäivän seminaariin.

Vikes on suomalaisten kehitysjärjestöjen kattojärjestön Fingon jäsen, Suomen Somalia-verkoston jäsenjärjestö sekä Global Forum for Media Development -verkoston jäsen. Vuonna 2023 Vikes liittyi Team Democracy Europe -verkostoon ja aloittaa 2024 jäsenenä sen vastaperustetussa Media and Digital Democracy -työryhmässä.

Kumppanimaissa tavattiin muita rahoittajia ja tuettiin paikallisia kumppaneita verkostoitumaan ja vaikuttamaan yhdessä sananvapautta ja demokratiaa tukevan kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kautta. Näillä toimenpiteillä luodaan yhteiselle ohjelmatyölle tulevana vuosina.

7. Riskienhallinta

Koska Vikes toimii tällä hetkellä hyvin pitkälle ulkoministeriön rahoittamana, Vikes käyttää ulkoministeriölle laatimaansa ohjelman riskimatriisia myös oman riskienhallintansa perusdokumenttina. Ohjelman riskimatriisi päivitettiin vuoden 2023 aikana sekä sisällön että rakenteen suhteen, mikä mahdollisti riskienhallinnan tarkemman suunnittelun. Osa tiiviisti toisiinsa liittyvistä riskeistä yhdistettiin ja osa laajemmista riskikokonaisuuksista jaettiin omikseen. Päivitetyssä riskimatriisissa tunnistetut riskit on jaoteltu ulkoihin ja sisäisiin riskeihin sekä kehitysyhteistyön riskienhallintapolitiikan mukaisesti riskiluokkiin. Lisäksi riskimatriisiin lisättiin oma sarake riskitasolle ja kolmiportainen värikoodisto tukemaan riskien merkittävyyden hahmottamista. Sekä ohjelman että hankkeiden riskienhallintasuunnitelmat päivitetään vuosittain.

Säätiön toimintaedellytyksille merkittävimpänä riskinä voidaan pitää rahoituksen epävarmuutta erityisesti Suomen hallitusohjelman linjausten ja kehitysyhteistyön leikkaussuunnitelmien vuoksi. Riskiä hallitaan tarkalla seurannalla sekä vaihtoehtoisten rahoitusmahdollisuuksien kartoituksella ja valmisteluilla. Myös kumppaneiden rahoituspohjaa on pyritty vahvistamaan ja monipuolistamaan mm. kouluttamalla ja luomalla varainhankinnan strategioita.

Epävakaa maailmanpoliittinen tilanne ja globaalien intressien vastakkainasettelu sekä näitä ilmiöitä kasvattava lisääntyvä disinformaatio ja hybridi-vaikuttaminen luovat edelleen ennustamatonta epävarmuutta toimintaympäristöön sekä Suomessa että kumppanimaissa. Samalla nämä uhat näyttävät, että Vikesin ja sen kumppanien työlle sananvapauden, laatujournalismin toimintaedellytyksien turvaamiseksi on entistä suurempi tarve, mikä kannustaa Vikesiä toimimaan haitallisten kehityskulkujen hidastamiseksi. Kansalaisyhteiskunnan kaventuneeseen tilaan on pyritty vastaamaan vahvistamalla kumppanien kapasiteettia ja esimerkiksi tukemalla kumppaneiden turvallisuuskäytäntöjen toimeenpanoa ja hallinnollisia toimintaedellytyksiä.

Merkittävimpanä sisäisenä riskinä voidaan pitää tiimityön ja johtamisen haasteita, joiden ratkaisemiseen käytettiin paljon aikaa ja hallituksen ja työterveyden apua vuoden 2023 aikana.

8. Resurssit

8.1. Hallitus

Vikesin toimintaa johtaa hallitus yhteistyössä toiminnanjohtajan kanssa. Vikesin hallitus täydentää itse itseään.

Hallituksen jäsenet 1.1. – 31.12.2023

Reeta Pöyhtäri, puheenjohtaja (Media- ja viestintätieteellinen seura)

Olli Ylönen, varapuheenjohtaja (Pirkanmaan journalistit)

Aura Kaarivuo (Radio- ja televisiotoimittajien liitto RTTL)

Outi Salovaara (Suomen Journalistiliitto, Itä-Suomen Sanomalehtimiesyhdistys)

Salla Nazarenko (Suomen Journalistiliitto)

Katri Nisula, eronnut kesken kauden, uusi edustaja Marja Väisänen (Freelance Ammattiosasto FAO)

Sarri Kukkonen, eronnut kesken kauden, uusi edustaja Ilja Ojala (Helsingin Seudun Journalistit)

Pauliina Grym, eronnut kesken kauden, uusi edustaja Miika Lauriala (Ylen ohjelmatyöntekijät)

Maija Koski, eronnut kesken vuoden, ei uutta nimettyä edustajaa (Aikakauslehtien Päätoimittajat APY).

Vuoden aikana järjestettiin seitsemän hallituksen kokousta, joissa käsiteltiin säätiön kehitysyhteistyötä ja kotimaan toimintaa, taloutta, varainhankintaa ja toiminnan kehittämistä.

Hallitus toimi aktiivisesti myös kokousten ulkopuolella osallistuen tiimi- ja johtamishaasteiden ratkomiseen, Vikesin organisaation kehittämiseen sekä varainhankinnan suunnitteluun.

8.2. Työntekijät ja vapaaehtoistyö

Vuoden 2023 alussa Vikesin henkilökuntaan kuului toiminnanjohtaja ja kuusi työntekijää. Seitsemäs työntekijä rekrytoitiin maaliskuun alussa. Yksi työntekijä irtisanoutui kesäkuun loppuun. Hänen tilalleen ei rekrytoitu uutta työntekijää, vaan tehtävät uudelleenjärjesteltiin, joten vuoden lopussa tiimissä oli jälleen toiminnanjohtaja ja kuusi työntekijää. Viisi työntekijöistä on osa-aikaista 50-60% työsopimuksilla. Henkilökuntaan kuului vuoden aikana kaksi kokoaikaista ja neljä osa-aikaista työntekijää:

- Wali Hashi, 50% työaika, Somalian maaohjelma ja vaikuttamistyö 31.7 asti, Somalian maaohjelma ja Somalian EU-hanke 1.8. alkaen, asiantuntija (Somalia)
- Peik Johansson, 100 % työaika, Itä-Afrikan hanke, Somalian EU-hanke 31.7 asti, Naiset mediassa -hanke 1.8. alkaen, asiantuntija (Itä-Afrikka)
- Sanna Jäppinen, 50 % työaika, asiantuntija (globaalikasvatus)
- Suvi Kallio 1.3. alkaen, 50% työaika, asiantuntija (laatu ja oppiminen)
- Kirsi Koivuporras-Masuka, 50 % työaika, Naiset mediassa-hanke ja Somalian tasa-arvotyö 30.6. asti
- Kimmo Lehtonen, 60 % työaika, asiantuntija (Keski-Amerikka)
- Esa Salminen, 50 % työaika, asiantuntija (viestintä)

Lisäksi Markku Liukkonen toimi yrityksensä kautta Itä-Afrikan hankkeen osa-aikaisena koordinaattorina 1.1.-30.6. ja palkkiopohjaisena konsulttina 1.11-31.12.2023.

Vapaaehtoistyö on myös merkittävä resurssi Vikesille. Vuoden 2023 suurimman vapaaehtoistyöresurssin tarjosi Vikesin hallitus, joka osallistui kokousten lisäksi aktiivisesti muihin kehittämisprosesseihin.

8.3 Rahoitus ja varainhankinta

Vikesin toimintaa rahoitettiin pääosin Suomen julkisista kehitysyhteistyövaroista. Pieni osa julkista rahoitusta saatiin EU:lta. Ulkoministeriön ja EU:n rahoitus edellyttää huomattavaa omarahoitusta. Vikesin taustayhteisöjen ja näistä erityisesti Suomen Journalistiliiton lahjoitukset kattavat noin puolet tarvitusta omarahoituksesta, mutta Vikesin on löydettävä uusia pitkäaikaisia omarahoituksen lähteitä, mikäli se haluaa vakiinnuttaa toimintansa nykytasolle tai kasvaa hallitusti. Tavoitteena on saada omarahoitus esim. pitkäaikaisen yritysyrityksen avulla ja yhteisellä ohjelmatoiminnalla yksityisten suomalaisten ja ulkomaalaisten säätiöiden kanssa vakiintuneelle pohjalle, jolloin ei olla riippuvaisia lyhytkestoista rahoituksista.

Vikes sai yksityisiltä ihmisiltä lahjoituksia toimintaansa yhteensä 1 968,50 euroa. Lahjoituksia kerättiin yleisöltä Poliisihallituksen rahankeräysluvalla, joka myönnettiin toistaiseksi voimassaolevana 1.2.2022 alkaen. Keräyslupan numero RA/2022/39.

Lahjoituksia ja muita omarahoitukseen käytettävissä olevia varoja Vikes sai yhteensä 85 908,96 euroa. Yhteensä varainhankinnan tuotot olivat 87 877,46 euroa.

Vikesin toimisto sijaitsee Hakaniemessä, osoitteessa Siltasaarenkatu 16, Journalistiliiton vuokralaisena. Kirjanpidosta vastasi Rva K. A. Koskisen Tili- ja Toimistopalvelu Oy. Tilintarkastajina toimivat Lotta Kauppila, KHT sekä hänen edustamansa tilintarkastusyhteisö Tilintarkastusrengas Oy.

Lähipiiritoimet

Säätiölaki edellyttää, että säätiön toimintakertomus sisältää tiedot säätiön suppeaan lähipiiriin annetuista avustuksista, kokonaan tai osittain vastikkeettomista taloudellisista eduista sekä muista lähipiirin kanssa tehdyistä taloudellisista toimituksista. Tiedoista on käytävä ilmi lähipiirisuhteen luonne, kuvaus toimituksista tai eduista sekä toimien tai etujen raha-arvo. Lisäksi on annettava tiedot suppeaan lähipiiriin kuuluville annetuista rahalainoista, vastuista ja vastuusitoumuksista.

Vikesin toiminnan luonteen vuoksi säätiön lähipiirille ei myönnetä avustuksia eikä taloudellista etua, vaan toiminta kohdistuu kehitysyhteistyö- ja globaalikasvatushankkeiden toteuttamiseen sekä niistä viestimiseen. Säätiön lähipiirille ei annettu osittain tai kokonaan vastikkeettomia etuja. Kaikki lähipiirin kanssa tehdyt taloudelliset toimet olivat vastikkeellisia.

Säätiön hallituksen jäsenille ei maksettu kokouspalkkioita. Henkilöstökulut sivukuluineen olivat yhteensä 351 240,02 euroa, josta säätiön toiminnanjohtajan palkkakulut sivukuluineen 72 468,91 euroa.

Säätiön toimitila vuokrattiin markkinahintaan taustayhteisöön lukeutuvalta Suomen Journalistiliitolta (vuokra 8 745 euroa).

Lähipiirille ei annettu rahalainoja, vastuuta tai vastuusitoumuksia.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä ja siihen vaikuttavista seikoista

Median toimintavapaus, sananvapaus ja kansalaisyhteiskunnan tila ovat kaventuneet eri puolilla maailmaa. Vikes on ainoa suomalainen kehitysyhteistyöorganisaatio, joka keskittyy media-alan ja toimittajien tukemiseen globaalissa etelässä. Vikesin asiantuntemukselle ja toiminnalle on kysyntää.

Kehitysyhteistyön julkinen rahoitus laskee reilusti tällä hallituskaudella. Näillä näkymin leikkaukset eivät kuitenkaan suoraan kohdennu kansalaisjärjestöjen määrärahoihin.

Ohjelmamuotoinen toiminta mahdollistaa uudenlaisten yhteistyöohjelmien toteuttamisen muiden media ja kehitys -alan toimijoiden kanssa. Tiivistämällä yhteistyötä voidaan yhdistää resursseja ja saada pienemmillä määrärahoilla toteutettua toimintoja. Yhteistyön tiivistämisen myötä myös mahdollisuudet hankkia yhteisrahoitusta sekä julkiselta puolelta (etenkin EU-tuet) ja yksityiseltä sektorilta paranevat.

Tällä hetkellä oman varainhankinnan taso asettaa rajat toiminnan kasvattamiselle.

Vakuudeksi

Jarmo Koponen
puheenjohtaja

Timo Sipola
varapuheenjohtaja

Reeta Pöyhtäri
hallituksen jäsen

Salla Nazarenko
hallituksen jäsen

Outi Salovaara
hallituksen jäsen

Marja Väisänen
hallituksen jäsen

Miika Lauriala
hallituksen jäsen

Ilja Ojala
hallituksen jäsen

Eveliina Kälviäinen
hallituksen jäsen

Satu Koho
hallituksen jäsen

Juha Rekola
hallituksen jäsen

Anu Karvinen
toiminnanjohtaja

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti Signom -allekirjoituspalvelulla.

Päiväys: 13. toukokuuta 2024, 13:18:12

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Jarmo Koponen

Jarmo Koponen

Päiväys: 30. huhtikuuta 2024, 13:29:19

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Timo Sipola

Timo Sipola

Vahva tunnistus:

13. toukokuuta 2024, 13:18:04

Pankkitunnistus

Vahva tunnistus:

30. huhtikuuta 2024, 13:28:58

Pankkitunnistus

Päiväys: 03. toukokuuta 2024, 15:06:23

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Reeta Pöyhtäri

Reeta Pöyhtäri

Päiväys: 06. toukokuuta 2024, 09:45:33

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Salla Nazarenko

Salla Nazarenko

Vahva tunnistus:

03. toukokuuta 2024, 14:52:40

Pankkitunnistus

Vahva tunnistus:

06. toukokuuta 2024, 09:45:27

Pankkitunnistus

Päiväys: 03. toukokuuta 2024, 14:09:10

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Outi Salovaara

Outi Salovaara

Vahva tunnistus:

03. toukokuuta 2024, 14:09:01

Pankkitunnistus

Päiväys: 03. toukokuuta 2024, 20:51:26

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Marja Väisänen

Marja Väisänen

Vahva tunnistus:

03. toukokuuta 2024, 20:51:18

Pankkitunnistus

Päiväys: 07. toukokuuta 2024, 17:50:26

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Miika Lauriala

Miika Lauriala

Vahva tunnistus:

07. toukokuuta 2024, 17:50:16

Pankkitunnistus

Päiväys: 30. huhtikuuta 2024, 15:47:09

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Ilja Ojala

Ilja Ojala

Vahva tunnistus:

30. huhtikuuta 2024, 15:46:54

Mobiilivarmenne

Päiväys: 30. huhtikuuta 2024, 15:55:37

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Eveliina Kälviäinen

Eveliina Kälviäinen

Vahva tunnistus:

30. huhtikuuta 2024, 15:50:46

Pankkitunnistus

Päiväys: 03. toukokuuta 2024, 15:15:11

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Satu Koho

Satu Koho

Vahva tunnistus:

03. toukokuuta 2024, 15:12:01

Pankkitunnistus

Päiväys: 30. huhtikuuta 2024, 17:59:03

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Juha Rekola

Juha Rekola

Vahva tunnistus:

30. huhtikuuta 2024, 17:58:05

Pankkitunnistus

Päiväys: 02. toukokuuta 2024, 09:38:49

Viestintä ja kehitys -säätiö sr

Anu Karvinen

Anu Karvinen

Vahva tunnistus:

02. toukokuuta 2024, 09:38:03

Pankkitunnistus